

Te Mātātahi Pūmanawa Rau

Ka tae mai te rongō ki ō mātou taringa o Te Taura Whiri, e whakahaerehia ana tētahi pō, ā, ko te kaupapa o te pō, ko te kōrero i te reo Māori.

E whakahaeretia ana te pō e tētahi rōpū rangatahi i tētahi wāhi inuina, tētahi wāhi kanikani. Ka whakaaro mātou, me pēhea hoki e taea ai te rangatahi nei te kore e tautoko. Ka noho mātou, ka tatari kia tae mai te pō me tō mātou whakawhiti kōrero ka pēhea rā te āhua o te whakahaere i te pō. Kua whakatau te hinengaro ākene ka pēnei, ākene ka pērā. Ka mea, ā, kua kainamu ki te ahiahipō, kua horoia ngā kokonga katoa, kua āta whakakākahu, kua haere.

I te taenga atu, kua whātaretare atu i te whatitoka, kua tiro tiro haere me te kite iho, engari, kua tae kē atu te mahi a te rangatahi, kei te kotahi rau kē e haere ana. Kua whākana atu, kua whākana mai, kua ngangahu atu, kua ngangahu mai. Kātahi ka paku manaka te ngākau kei tirohia mai, atā! Ko te kuia mārika, ka taki haere mai. Kia roa e tūtū noa iho ana, kua kite atu i a mea, kua pōhiri atu, kua pōhiri mai, arā a mea, kua menemene atu, kua menemene mai, ko mea anō hoki tērā, kua mihi atu, kua mihi mai. Tau tonu atu te wairua, kua ngākau reka. Kāore i roa kua tū mai ko tētahi o ngā kaiwhakahaere o te pō, kua mihi ki te hunga i tae ake, kua whakamārama i ngā mahi o te pō, haere tonu atu ēnā mahi.

E hoa mā, marama ana te kite atu i te nui o te kaha i pau ki te whakatū i tēnā pō. Ko te tino mahi o te pō, ko te whakamātau i te mōhio o te tangata ā-patapatai nei ki ngā momo kōrero katoa e pā ana ki te ao Māori, me te tīmata mai i Ngā Mahi a Ngā Tipuna, ā, taka rawa mai ki tēnei rangi, tae atu ki te ao tākaro, ki te pātai anō hoki, ko wai te Minita Māori. Kātahi nā te pātai uaua ko tēneki. I te wairua ngahau o te pō me te mahi a te hohehohe me te pukukata, me whiri ngā

waewae ki te pupuri i te mimi ka tika. Kua matakū hoki ki te haere ki te wharepaku, kei mahue noa iho he kōrero. Heoi anō, ko te mea i tino ora ai te ngākau, ko te kaha o te ū o te katoa ki te reo Māori.

I roto i ngā tau e whai ana au i tō tātou reo, ka mutu, kua hia kē ēnā tau, mai anō i haere ai au ki tētahi huihuinga Māori tino kore nei i taumaha te noho, arā kē, ko te mutunga mai o te māmā. Mai anō i kite ai au i te tautoko a te tuakana i te teina, a te teina i te tuakana, a te tāne i te wahine, a te wahine i te tāne, a te pakeke i te rangatahi, a te rangatahi i te pakeke, a te iwi o mea i te iwi o mea, a te waka o mea i te waka o mea, kāore he tiro tiro. Kātahi nā te huihuinga i kotahi ai te whakaaro o te katoa ki te reo Māori, me te haere o tēnā pō i runga i te wairua mākoakoa, i te manaaki, me te poipoi tētahi i tētahi. Kei whea mai te pai o tēnā pō, te mutunga kē mai o te pārekareka.

Ko te tino mea i ora ai te ngākau, ko te kite i te mahi a te mātātahi e ngākau nui ana ki tō tātou reo, ka mutu, kua tahuri ki te pīkau i te wāhi ka taea e rātou, arā, e taki kaha ana ki te kawē i tō tātou reo ki ēnā momo kokonga o tō tātou ao. Ko te mea e whai ana te hunga nei, kia kaua e noho mai tō tātou reo ki ngā marae anake, ki ngā momo kura anake, ki ngā momo wānanga anake, engari me heri ki ngā wāhi katoa e haere ana tātou. E whakapono ana au ki te pēnei tātou katoa huri i te motu, me te whai i runga i te whakaaro, kotahi tonu tō tātou reo, arā, ko te reo Māori, kotahi tonu te iwi ka taea e rātou tēnei taonga te whakahoki mai ki te ora tūturu, arā ko te iwi Māori nui tonu, kua whiwhi katoa ko ā tātou tamariki, ko ā tātou mokopuna, ā, haere ake nei. Ko te mātātahi ngā mātua o te tau rua mano neke atu, ā, anei rā ēnei o tēnei pito o te motu e whakapau ana i ō rātou kaha e ora tonu ai tō tātou reo. He nui noa atu ngā take e whakamihia ai rātou engari ko te mea nui kē, anei rātou e mahi nei i tā rātou mahi me te tawhiti noa atu

o ētahi i ō rātou ū-kaipō i ō rātou whenua tipu. He uaua ka pēnei ana.

Nō reira kei te tamaiti, Atawhai, kōrua ko tō tuakana a Kōtuku, tae atu ki ō kōrua hoa ki a Holden, ki a Basil, ki a Jason, ki a Daniel, ki a Julian, tae atu anō hoki ki te hunga i tae ake ki te tautoko i te pō, tēnā rawa atu koutou o tēnā reanga i a koutou nā e kaha nei ki te kimi huarahi atu anō e noho mai ai tō tātou reo ki ngā kokonga katoa o te mata o te whenua. E pupū ake ana te aroha ki a koutou, nā koutou hoki i whai hua katoa ai, i pārekareka katoa ai te haere atu ki tā tātou pō. Kia ora rawa atu koutou, ngā kanohi o ō koutou kuia, o ō koutou koroua, e whakatinana tonu nei i a rātou i runga i te kaha, i runga i te mau tonu ki tēnei o ngā taonga i whakarērea iho ki a tātou. E mihi kau ana, e mihi kau ana, kei te mātātahi pūmanawa rau.

Heoi anō e te iwi whānui, mēnā koutou ka hiahia whakatū pō pēnei mā koutou, e whakaae ana ngā tāhae nei kia tonoa mai ngā rauemi katoa kua oti i a rātou te hanga hei āwhina i a koutou. Me whakapā atu ki a Atawhai Tibble, 7 Princess St, Newtown, Te Ūpoko o te Ika, ā, māna e whakamārama ka pēhea te whakamahi i ēnei rauemi. He tika, he pono taku kōrero nei, ka nui te whai hua, ka pārekareka katoa koutou.

Te Marautanga Tikanga-ā-Iwi

Nō te marama o Here-turi-kōkā i tērā tau i tīmata ai te kirimana tuhi i te ‘marautanga tikanga-ā-iwi’ ki te reo Māori. He kaupapa tēnei e whakahaeretia ana i raro i te maru o te Taura Whiri, ā, ko Evelyn Tobin te kaiarataki. He wahine kaha tēnei nō Ngāpuhi me Ngāti Manu, he wahine kua roa e whaiwhai ana i te reo Māori, kua roa anō hoki e whakapau kaha ana ki ngā kaupapa reo Māori. Ā, kei tana pakihwi katau, ko tana kāhui kaituhi. He mahi nui tonu tā te rōpū nei, arā, ko te whiriwhiri me te tuhi ki te reo Māori i ngā kōrero e tika ana kia noho mai ki tētahi pukapuka ārahi i ngā akoranga tikanga ā-iwi. Inā tāia ana tēnei pukapuka, ka tohaina ki ngā karaehe ko te reo Māori tō rātou reo mātāmua.

I tua atu i ngā uauatanga ake o tēnei hanga, te tuhi ‘marautanga’, arā anō ētahi whakataumaha, pēnei i te whai kia tutuki pai te pukapuka i roto i te poto o te wā

kua whakaritea mō tēnei kirimana, i te whiriwhiri kupu ‘hou’ i ngā wāhi kāore e kitea he kupu e mōhio whānuitia ana, me ētahi atu āhuatanga whakaānini mātenga. Nā reira e tika ana kia puta he mihi i a mātou o te Taura Whiri ki a koutou e pīkau nei i tēnei mahi nui. Me kore ake koutou e ū nei ki tēnei ara me tō koutou kore hinga i te waewae tūtuki, anā kē, whakapau kaha ana kia ūpoko pakaru rawa.

Te Rangahau Reo Māori o te Motu:

“Āe rānei, he taonga tuku iho?”

Kua neke atu i te rua tau a Hineihaea Murphy e noho mai ana ki te Taura Whiri, koinei anahe tāna mahi, he whakahaere i te Rangahau Reo Māori o te Motu. Nō te marama o Hakihea i tērā tau i puta ai ngā kōrero tuatahi o tēnei rangahau, engari taihoa ake nei ka puta te pūrongo matua e kitea ai te whānuitanga atu o ngā tatauranga me ngā kōrero i hua ake i tēnei uiuinga tāngata.

Kāore anō kia āta tau āhea ēnei tuhituhinga puta ai, engari i tēnei wā kua noho mai ko ngā rā whakamutunga o Mahuru hei whakamaunga atu mā te hinengaro o Hineihaea me ērā atu e āwhina ana i a ia e puta pai ai tēnei pūrongo ki te motu. Ahakoa e mōhiohia ana ngā taumahatanga o tēnei mahi a Hineihaea, e kore e mutu te mihi i te hunga huri i te motu i whai wāhi mai ki ngā uiuinga.

Te Hui a ngā Kaiwhakamāori

Ka tae mai te inoi a NZQA kia whai wāhi atu tātou te Māori ki ngā whiriwhiringa o ngā paerewa whakamāori/whakapākehā, ā-tuhi, ā-kōrero, i runga i te whakaaro, taihoa ake nei ka noho mai ēnei paerewa hei ārahi haere i te hunga e hiahia ana koinei he mahi mā rātou ā tōna wā. Ka whakaaro tēnei pito kia karangahia ētahi kaiwhakamāori o te motu ki tētahi hui, ki reira whakawhitiwhiti whakaaro ai e uru atu ai ō tātou whakaaro me tō tātou ao ki roto i ngā paerewa nei. I tū te hui ki te tari o Te Taura Whiri i te 16 o Paenga-whāwhā, ā, i āhua 16 te hunga o te iwi whānui i tae ake.

I runga i ngā mahi a NZQA me ngā kōrero i puta i tēnei o ngā hui, kua wehea kia toru ngā wāhanga matua o ngā mahi whakamāori, ā, anei e whai ake nei ngā āhuatanga o tēnā, o tēnā, o aua wāhanga e toru.

Ko te ao mātanga te wāhanga tuatahi, ā, ko ngā mahi whakamāori o tēnei wāhanga, ko te whakamāori i ngā kōrero o te ao pūtaiao/hangarau, o te ao ture, o te ao o te rata me ōna rongoā, o te ao o te kāwanatanga, o te whakaponono me te ao tākaro.

I te wāhanga tuarua, ka uru atu ēnei momo whakamāori katoa, arā, ko te whakamāori i ngā momo mātārere katoa, i ngā rauemi katoa o te ao mātauranga, me ngā momo tuhinga kōrero o te rā pēnei i te tuhi reta a tētahi whakahaere ki tētahi atu.

I te wāhanga tuatoru, ko ngā mahi ka taka mai ki raro i ēnei mahi whakamāori, ko ērā kōrero e pā ana ki ngā momo ruri/waiata katoa, ki ngā momo pakimaero katoa, ki ngā momo kōrero whakaari katoa, tae atu ki ngā kōrero o te reo irirangi, o te ao kiriata me te pouaka whakaata.

Kei ngā paerewa nei anō ngā kōrero e whakaatu ana i ngā takahanga hei takahi mā te tangata inā tahuri ana ki te whakamāori kōrero. I tēnei wā ko ēnei e whai ake nei.

1. Me āta whakatau mēnā ka taea e koe te whakamāori, kāore rānei; (*Kāore he hua o te whakataruna ka taea e koe. Ki te kore, ana, kua kore*)
2. Me whakapā atu ki te kiritaki kia mōhiotia te pūtake me te whakataunga atu o ngā kōrero e whakamāoritia ana, me te roa o te wā hei whakaoti; (*Ko te mea nui i tēnei o ngā mahi ko te āta whakatau ko wai te hunga ka pānui i tāu i whakamāori ai*)
3. Me noho tikanga-ā-iwi; (*He take nui tonu tēnei i te mea, he reo kē, he tikanga kē*)
4. Me noho pūmau ki te whanonga tika; (*Ka roa tonu pea tēnei takahanga e wānangatia ana i te mea he nui tonu ngā raruraru ka ara ake i roto i ngā mahi whakamāori pēnei i te pātai, 'Inā mutu ana te whakamāori i ētahi kōrero, nō wai ngā whakaaro i roto i ngā kōrero kua whakamāoritia. Nō te kaituhi o ngā kōrero i whakamāoritia, no te kaiwhakamāori rānei?'*)

E mōhio ana tātou katoa he pātai pai tēnei, ka mutu, arā noa atu ēnei momo pātai ka whakaarohia ake e te tangata i roto i ngā mahi whakamāori)

5. Kua whakatikatika ki te whakamāori; (*He papa kupu, he rangahau, he aha noa iho e oti pai ai te mahi*)
6. Ko te tauira tuatahi; (*Kua tahuri ki te whakamāori*)
7. Ko te tauira whakamutunga; (*Kua whakatikatika haere*)
8. Kua tahuri ki te aromatawai i te tōtika me te whaihua o te whakamāori;

Koinei ngā āhuatanga o ngā paerewa whakamāori kōrero kua kōrerohia i tēnei wā, ā, taihoa kua āta whakaarohia ko ngā pūmanawa e whakatōkia ana, e whakapakaritia ana i roto i tēnei momo mahi, ā, kia mātua tae ki te wā e tirohia ai tēnei āhuatanga o te mahi, hei reira hui anō ai te rōpū whakamāori nei. He mahi nui tonu tēnei e wahaina ana e te rōpū nei me te whakaaro anō ki te āwangawanga i whakapuakina i te hui, arā, ko te nuinga o te hunga e whakamāori kōrero ana i tēnei wā, kua āhua taipakeke tonu. Me pēhea e taea ai te tō mai ngā reanga o muri mai ki roto i tēnei momo mahi i te mea kāore tēnei āhuatanga o te reo Māori e kaha ngākaunuitia ana, ka mutu, kāore e kaha whāia ana i runga i te whakaaro he mahi whai hua tonu tēnei ahakoa he mahi uaua tonu mēnā ka mahia i runga i te tōtika me te pai. Nō reira, ngā mihi nui ki te hunga i whakawātea mai i a rātou ki te pīkau i tēnei wāhanga o ngā mahi kawē i tō tātou reo ki roto i te tau rua mano, neke atu.

HE TAONGA
TE REO

Te Hui Kaiwhakamāori i tū ki Poipiripi 9-16 Hui-tanguru 1996

Tū ai tēnei hui ia toru tau, ā, kātahi anō ka karangatia e tēnei pito o te ao ki konei te hui tū ai. Ko tōna āhua 500 nei ngā tāngata i tau mai i runga i te reo tāwhiri o te hunga kaiwhakamāori o Ahitereiria, ā, o taua hunga i puta ake rā neke atu i te 350 nō whenua kē. Pai ana tērā te kōrero atu ki te hunga kua roa e pīkau ana i te kaupapa, e tiro ana ki ngā piki me ngā heke o te mahi nei me te puta anō o te whakaaro me aha rawa e pai ake ai, e tōtika ake ai te mahi a te hunga kaiwhakamāori.

Nā te Minita Take Kākanomaha te hui i whakatuwhera, ā, he nui ōna whakaaro i whakaputa. E tino whai ana a Ahitereiria kia āhei te tangata kua mau i te ture kia whai kaiwhakamāori mēnā kāore i te mōhio ki te reo Pākehā.

E rite ana a reira ki konei, arā, mā te kaiwhakawā rawa e whakaae e taea ai - ko tērā e whāia ana kia tangohia mai i ngā kaiwhakawā. Ko te hiahia o taua Minita, kia mana tāna e whai nei ā te 1 o Pipiri o tēnei tau.

Ko te kaikōrero whai mai i a ia he kaiwhakawā i te kōti matua i ōna wā engari kua eke te karangatanga pakeke ki a ia, ā kua mutu te mahi. He tangata pai ki te kōrero, he ngahau anō hoki. Me kī ko te tāhū o tāna i kōrero ai, ko te tino whaihua o tēnei mea, o te kaiwhakamāori, ā, i te tino tautoko ia i tā te Minita i kī ai mō te āhei o te tangata ki te whai kaiwhakamāori mēnā koirā te pīrangī.

He nui ngā kaikōrero nā reira he nui ngā whakaaro i puta:

1) kia tino mārama he kaiwhakamāori ā-tuhi ētahi, he kaiwhakamāori ā-kōrero ētahi. Me whakamātau i runga i taua whakaaro.

2) kia tika tonu te whakamāori a te kaiwhakamāori kia puta pai ai te ngako, te matū o te kōrero.

3) kia mārama atu ngā kōrero, kia mārama mai ai te kaiwhakarongo, te kaipānui rānei

4) kia tino maumahara ki te matatau o te kaiwhakarongo ki te pānui, ki te tuhi kia tau ai te taumata o te reo ki tō taua tangata rā.

5) kia tino tika te reo o te kaiwhakamāori ā-tuhi, ā-kōrero. Kei te kitea kāore i te pērā rawa te pai o te reo o te kaiwhakamāori inā tuhia.

6) ko te whakataukī reo Tiamana i waiho hei whakataukī mō te hui - 'verstehen und verstanden werden', arā, 'ka mārama atu, kia mārama mai ai hoki.'

Inā noa atu te huhua o te tāngata i tūtaki au e noho ana koinei te mahi, arā, ko te whakamāori. Ko tōna tino tikanga kia tino matatau te tangata ki tōna ake reo me te reo e riro nei māna e whakamāori. Inā kore ehara i te kaiwhakamāori tino pai.

Ka haere ngā whiriwhiri, ā, whakatauhia ana kia tū tō muri atu hui ki Mons, i te whenua o Pehiama, ā te tau 1999.

Ngā Kura Whakapakari Reo Māori a te Taura Whiri i te Reo Māori

● Te whāinga mātāmua

Kia pakari ake, kia whānui ake te matatau ki te kōrero Māori o te hunga e tae mai ana ki ēnei kura.

● Ētahi atu tino whāinga

Kia āwhinatia ngā kaiwhakaako ko te reo Māori tō rātou reo kōrero i te karaehe.

Kia noho tahi tātou ki te whakawhiti whakaaro mō te tūpono ka kitea he huarahi e māmā ake ai, e whaihua ake ai ngā kaupapa whakaora reo Māori a tēnā, a tēnā o tātou.

● Āhea tū ai ngā kura? Ki hea? E hia rā te roa?

E rua, e toru rānei ngā kura e whakahaeretia ana e te Taura Whiri ia tau. Ka tū te tuatahi o ēnei hui i te raumati, i te marama o Kohi-tātea. Hei te takurua tū ai te tuarua, ā, mēnā he tuatoru, hei te kōanga tērā tū ai. Ko ngā wāhi e tū ai ngā hui, kei te āhua tonu o te pōhiri mai a tēnā marae, a tēnā marae kia haere atu hei manuhiri mā rātou.

E rima rā te roa o ia kura. Ko te ahiahi o te Rātapu te wā whakaeke, ā, ka hiki te hui i te ata o te Paraire o muri mai.

Kua tū kē te tuatahi me te tuarua o ngā kura mō tēnei tau. Ko te tuatoru, ka tū ki te marae o Kirikiriroa atu i te 22 ki te 27 o Mahuru.

● *E wātea ana ēnei kura ki a wai?*

Ko te hunga e tino pīrangi ana te Taura Whiri kia whakauru mai ki ēnei kura, ko ērā e whakaako ana i ngā kura tuatahi me ngā kura tuarua o te motu, ā, ko te reo Māori tētahi o ngā reo kawē i ngā kaupapa o te karaehe. Mēnā ko te reo Māori anake te reo whakaako, ko te painga atu tēnā.

E hiahia ana te Taura Whiri kia mātua haramai tēnei hunga, i te mea mai anō, koinā tonu te tino kaupapa o ēnei kura, he whakapakari i te reo o ngā kaiwhakaako e waiho ana mā rātou e whāngai atu te reo Māori ki ā tātou tamariki. Kei te mōhio hoki tātou ko ngā kura reo Māori tētahi o ngā tino huarahi e pūmau ai te reo Māori, ā, e tika ana kia tautokohia atu rātou.

E wātea ana anō hoki ēnei kura ki te hunga whānui e minamina ana kia pakari ake tō rātou matatau ki te reo Māori. Heoi anō, i te mea ko te reo Māori anake e kōrerohia ana i ēnei kura a Te Taura Whiri, me mōhio anō te tangata pīrangi haramai ki te whakaatu i ōna hiahia katoa ki te reo Māori, mai i te tīmatanga o te hui tae noa ki te wā e hoki atu ai tēnā ki tōna, tēnā ki tōna.

● *E hia te utu whakauru mai?*

Karekau ana he utu ki ngā kaiwhakaako kura tuatahi, kura tuarua. E whakaae ana te Tāhuhu o te Mātauranga he “kaupapa whakapakari kaiwhakaako” tēnei, me te homai anō i te pūtea e ea ai ngā whakapaunga pūtea ki te noho mai a tēnei hunga. Engari anō te hunga whānui, (tae atu ki ngā kaiwhakaako e mahi ana i wāhi kē), kotahi rau tāra (\$100) te utu whakauru kua whakatauhia mō tēnei hunga, hei āwhina noa i te kaupapa.

● *Me pēhea te tangata e whakauru mai ai ki ngā kura?*

Me whakakī mai te pukatono (*kei te whārangi whakamutunga o tēnei mātārere*), ka tuku mai ai ki

te Taura Whiri. Me tae mai tēnei pukatono i mua mai i te hui, arā, kia rua wiki, neke atu, te tōmua mai, kia pai ai ngā whakariterite a tēnei pito.

Nā reira mō te hui ka tū ki Kirikiriroa, e inoi ana mātou kia tae mai he kōrero i mua i te 9 o Mahuru.

● *He aha ngā momo mahi ka whāia i ēnei kura?*

Anei ngā kaupapa matua ka āta tirohia i ēnei kura. Ko te wawata, ka paku hōhonu ake te titiro a te tangata, te mōhio rānei ōna ki ēnei āhuatanga reo Māori i tana noho mai ki ēnei wāhanga o te kura.

- Ngā Kīwaha me ngā Kīrehu (hei tauira, ko ēnei e whai ake nei: “*kua hē ngā rā* o Mea”, “*hei a koe mō te rūkahu*”, “*kua puku te rae* o Mea”, “*kotahi atu* ki te awa”)

- Ngā Whakataukī, ngā Whakatauākī me ngā Pepeha

- Te Whakatakoto Tika i te Kupu (hei tauira, ko: te whakatika hapa, te whakamahi kupu whakakāhore, te whakamatara kōrero whīwhiwhi, te hoatu kupu tika ki te wāhi tika)

- Te Whakamāori, Whakapākehā Kōrero

- Te Aroā Kōrero (arā, te kimi mai i te tino tikanga o ētahi kōrero kua tuhia ki te reo Māori.)

● *Ka pēhea te āhua o ngā whakaakoranga?*

Ka wehewehe haerehia te hunga whakauru mai kia ono, kia whitu rānei ngā rōpū, kia āhua tekau ai ngā tāngata ki tēnā rōpū, ki tēnā rōpū. Ka pēnei anō te tokomaha o ngā mātanga reo Māori ka inoia atu e te Taura Whiri kia noho mai hei kaiwhakaako i ēnei kura. Ka riro mā te mātanga kotahi e whakaako te kaupapa kotahi (mai i ērā kua whakaatuhia i runga ake nei). Ko tā ngā “akonga” he huri haere, kia tareka atu ai rātou ki ngā kaiwhakaako katoa, ki ngā kaupapa katoa. E rua hāora te roa o te nuinga o ngā wā whakaako, ā, ka noho atu ngā rōpū ki te kaupapa kotahi mō te whā hāora, me kī mō te katoa o te ata, o te ahiahi rānei.

Ka pēnei te āhua o ngā mahi mai i te Mane ki te Tāite. Ka noho tōpū te hui i ngā pō, ki te whakarongo ki tētahi kaikōrero, ki te whakawhiti whakaaro rānei e pā ana ki tētahi kaupapa. He wā anō ka hiki ngā mahi o te hui mō tētahi wā kia kore ai e ngenge rawa ngā hinengaro.

● He aha ngā mea hei hari ki te kura?

I te mea he noho marae ēnei, me hari atu ko ngā mea katoa e whakaaro ana koe ka whakamāmā i tō noho i waenganui i te tokomaha mō te rima rā. Atu i ō taonga whaiaro, kia maumahara he hui whakapakari reo Māori tēnei, nā reira me hari atu anō ō pene, ō pepa, ō papakupu reo Māori, me ētahi atu rauemi e whakapae ana koe ka āwhina i a koe i roto i ngā mahi o te kura.

● He kōrero atu anō?

Mēnā he āhuatanga atu anō e hiahia ana koe kia mōhio e pā ana ki ēnei kura, waea mai ki te Taura Whiri (04) 4710 244.

Kua whakatakotohia atu tā mātou tono ki te aroaro o te Tāhuhu me te inoi kia homai tētahi pūtea e taea anō ai te whakatū kura pēnei ā tērā tau. Kia rongo kōrero mātou i te Tāhuhu, ka whakamōhio atu pēhea, pēhea. Engari i tēnei wā, ki te whakaaehia tā mātou tono, kua tū anō tētahi kura whakapakari reo Māori ā te marama o Kohi-tātea 1997.

Te Arotake i te Muka

Kua raua mai ki tēnei o ngā Muka tētahi rārangi pātai e mōhio ai te Taura Whiri e pēhea ana ngā whakaaro o te hunga pānui i te Muka ki ēnei pitopito kōrero, arā,

e pai ana rānei, e rerekē ana rānei, e pēhea kē ana rānei.

E rua ngā wāhanga o tēnei arotake. He titiro whakamuri tā te wāhanga tuatahi. Kei tēnei wāhanga ngā pātai e pā ana ki ngā Muka e toru kua puta i roto i te 12 marama kua pahure. Ka tirohia ngā whakautu ki ēnei pātai e te tūtehi whakapaunga moni a te Kāwanatanga, arā, e te Tari Tātari Kaute o Aotearoa, e taea ai e rātou te whakatau mēnā he kaupapa tēnei e whaitake ana, he moumou moni noa iho rānei.

Kua āhua pai tonu ā koutou whakautu ki ēnei pātai i roto i ngā tau, i runga pea i tō koutou mōhio e tirohia ana ēnei whakautu e tērā o ngā tari kāwanatanga. Engari kei konei mātou o te Taura Whiri e whakaaro ana kāre e kore he whakaaro atu anō ō koutou, he whakahē, he whakatikatika, he inoi, he aha atu rānei, e whaihua ake ai Te Muka ki te hunga pānui. He mea pupuri pea ēnei whakaaro, he ngākau pai nō ētahi ki tēnei whakahaere Māori e taka nei ki raro i te kōnui arotake o te Kawanatanga.

I a mātou ka noho ki te āta whiriwhiri i ngā kaupapa ka whakahaerehia e Te Taura Whiri mō te 12 marama atu i te 1 o Hōngongoi 1996 (ko te 'tau pūtea' tēnei e whāia ana e te ao pakihi i Aotearoa) ka whakaaro iho mātou kua eke ki te wā e āta tirohia anō ai tēnei kaupapa, me kore e kitea he āhuatanga hou e ngahau ake ai te Muka, e kaha ake anō ai te hiahia o te iwi Māori whānui ki ēnei pitopito kōrero.

Nā konei kua noho mai te wāhanga tuarua o te rārangi pātai me tana titiro whakamua, me tā mātou inoi kia kaha tonu koutou ki te tuku mai i ō koutou whakaaro e pai ake ai ngā Muka o muri atu. Mēnā he tokomaha tonu te hunga e pēnā ana te whakaaro, ā, he whakaaro ka taea e tēnei pito te whakatinana, ehara, ka pērā.

Nā reira ko te inoi o mātou, kia wātea mai koutou ki te whakautu i ngā pātai e o te rārangi pātai e mau atu nei (kāore pea e neke atu i te rima meneti ki te whakautu i te katoa o ngā pātai), ka tuku mai ai ki tō mātou tari (Te Taura Whiri i te Reo Māori, Pouaka Poutāpetaa 411, Te Whanga-nui-a-Tara.) Mā mātou e tango mai te tuarua o ngā whārangi hei tiroiro mā konei, ka kōpere atu i te whārangi tuatahi ki te Tari Arotake.

**Te Puka Whakauru ki Te Kura Whakapakari Reo Māori a te
Taura Whiri i te Reo Māori ka tū ki
KIRIKIRIROA MARAE atu i te 22 ki te 27 o Mahuru 1996**

Tēnā koa whakakia mai tēnei puka whakauru, ka tuku mai ki te tari o Te Taura Whiri i te Reo Māori i mua i te 09 o Mahuru 1996. Ko te kaupapa mātāmua o ēnei hui, he āwhina i ngā kaiwhakaako, nā reira karekau ana he utu whakauru mō tēnei hunga.

Mēnā ehara koe i te kaiwhakaako kura tuatahi, tuarua rānei, e wātea tonu ana tēnei hui ki a koe, engari kotahi rau tāra (\$100) te utu whakauru mai. Me tuku mai tēnei i te taha o tō tonono. Kei te whārangī o mua atu te roanga atu o ngā kōrero mō tēnei kura.

1. TŌKU INGOA: _____

2. TŌKU KĀINGA NOHO: _____

3. TAKU TAU WAEA I TE KĀINGA: _____

4. TAKU MAHI: _____

5. TŌKU WĀHI MAHI: _____

6. TAKU TAU WAEA I TE MAHI: _____

7. HE KUPU WHAKAMĀRAMA ATU ANŌ - Mēnā he kōrero atu anō e tika ana kia mōhio te Taura Whiri e pā ana ki tēnei tonono, tēnā koa tuhia i kōnei:

*Te Taura Whiri i te Reo Māori waea (04)4710244, waea whakaahea (04) 4712768, karere
rorohiko tetaura@ibm.net Pouaka Pouāpeta 411, Te Whanga-nui-a-Tara.*

**Te Puka Whakauru ki Te Kura Whakapakari Reo Māori a te
Taura Whiri i te Reo Māori ka tū ki
KIRIKIRIROA MARAE atu i te 22 ki te 27 o Mahuru 1996**

Tēnā koa whakakia mai tēnei puka whakauru, ka tuku mai ki te tari o Te Taura Whiri i te Reo Māori i mua i te 09 o Mahuru 1996. Ko te kaupapa mātāmua o ēnei hui, he āwhina i ngā kaiwhakaako, nā reira karekau ana he utu whakauru mō tēnei hunga.

Mēnā ehara koe i te kaiwhakaako kura tuatahi, tuarua rānei, e wātea tonu ana tēnei hui ki a koe, engari kotahi rau tāra (\$100) te utu whakauru mai. Me tuku mai tēnei i te taha o tō tonono. Kei te whārangī o mua atu te roanga atu o ngā kōrero mō tēnei kura.

1. TŌKU INGOA: _____

2. TŌKU KĀINGA NOHO: _____

3. TAKU TAU WAEA I TE KĀINGA: _____

4. TAKU MAHI: _____

5. TŌKU WĀHI MAHI: _____

6. TAKU TAU WAEA I TE MAHI: _____

7. HE KUPU WHAKAMĀRAMA ATU ANŌ - Mēnā he kōrero atu anō e tika ana kia mōhio te Taura Whiri e pā ana ki tēnei tonono, tēnā koa tuhia i kōnei:

*Te Taura Whiri i te Reo Māori waea (04)4710244, waea whakaahea (04) 4712768, karere
rorohiko tetaura@ibm.net Pouaka Pouāpeta 411, Te Whanga-nui-a-Tara.*

A Tohutō

Kia whakaatu au i te pai
o taku hoa, a Tohutō
Ko te iti ai, āe
Engari he hanga mīharo

Heoi anō tāna mahi
Tana kaupapa mātāmua
he tohu i te tō o te kupu
kia tika ai te whakahua

Ko ētahi kupu kē hoki
He neke atu i te tikanga kotahi
Ā, mā te tohutō rawa e kitea ai
Te rerekē o tētahi i tētahi

Hei tauira...

Ka aroha te **keke**, me te **kēkē**
tōna kakara

Me tūpato rā te tangata ka
whakapuru i te **pūru**
Moumou kē tekāhu ka hūtia hei
hanga **kahu**

Nō hea hoki te **heru** e
whakamahia hei **hēru**
Engari o ēnei mea katoa, ko te
mutunga mai o te hē

Ko te kī ake hewetate wētā-**ai!**
- ka aroha kē!

Ki hea noa iho au mate ai
Ki te kore a Tohutō
Ā koinei kē i mihia ai
Tēnei o aku hoa.

PUKATONO MŌ NGĀ RAUEMI A TE TAURA WHIRI

Tēnā koa tonoa mai kia:

___ x Ngā Whatiwhatinga 1 (1991, 36 whārangi)	@	10.00	___.
___ x Ngā Hākinakina 1 (1990, 33 whārangi)	@	5.00	___.
___ x Ngā Hākinakina 2 (1991, 27 whārangi)	@	5.00	___.
___ x Māori for the Office (1990, 32 whārangi)	@	6.00	___.
___ x Mānuka takoto, kawea ake! (whakaahua, 1992)	@	5.00	___.
___ x Tōku reo, tōku ohoohe (whakaahua)	@	5.00	___.
___ x Me ū, Māori mā! (whakaahua)	@	5.00	___.
___ x Apirina Ngata (whakaahua)	@	5.00	___.
___ x He Muka (pānui whakamōhio)		kāore he utu	___.

TE KATO (Kei roto te tāke hokohoko i ēnei utu katoa)

\$___.

Ingoa:

Kāinga noho: _____

Waea: () _____

TE TAURA WHIRI I TE REO MĀORI
POUAKA POUTĀPETA 411 TE WHANGA-NUI-A-TARA
WAEA: (04) 4710-244 WAEA-WHAKAAHUA: (04) 4712-768
IPURANGI: TETAURA@IBM.NET